

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

กันยายน 2566
สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลโดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งนี้ สผด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-7
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดปราจีนบุรี ¹ (พ.ศ. 2536-2565)	2-3
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	2-6
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ปี 2565	2-8
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ปี 2565	2-8
2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ปี 2565	2-10
3-1 สมบัติดินตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	3-3
5-1 การประเมินคุณภาพดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	5-3
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนาจังหวัดนครนายก	6-5
7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-5
7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-7
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก แผน 5 ปี (พ.ศ.2567 - 2571)	7-9

สารบัญญรูป

รูปที่	หน้า
1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1 ขอบเขตการปกครอง ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	2-1
2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนครนายก	2-3
2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	2-6
3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	3-4
4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดย DPSIR ของตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	4-3
4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ของตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	4-4
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก	6-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลจำนวน ประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและ สหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วน ตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟัง ความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรใน ตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการ พัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพ ของทรัพยากรของตำบล

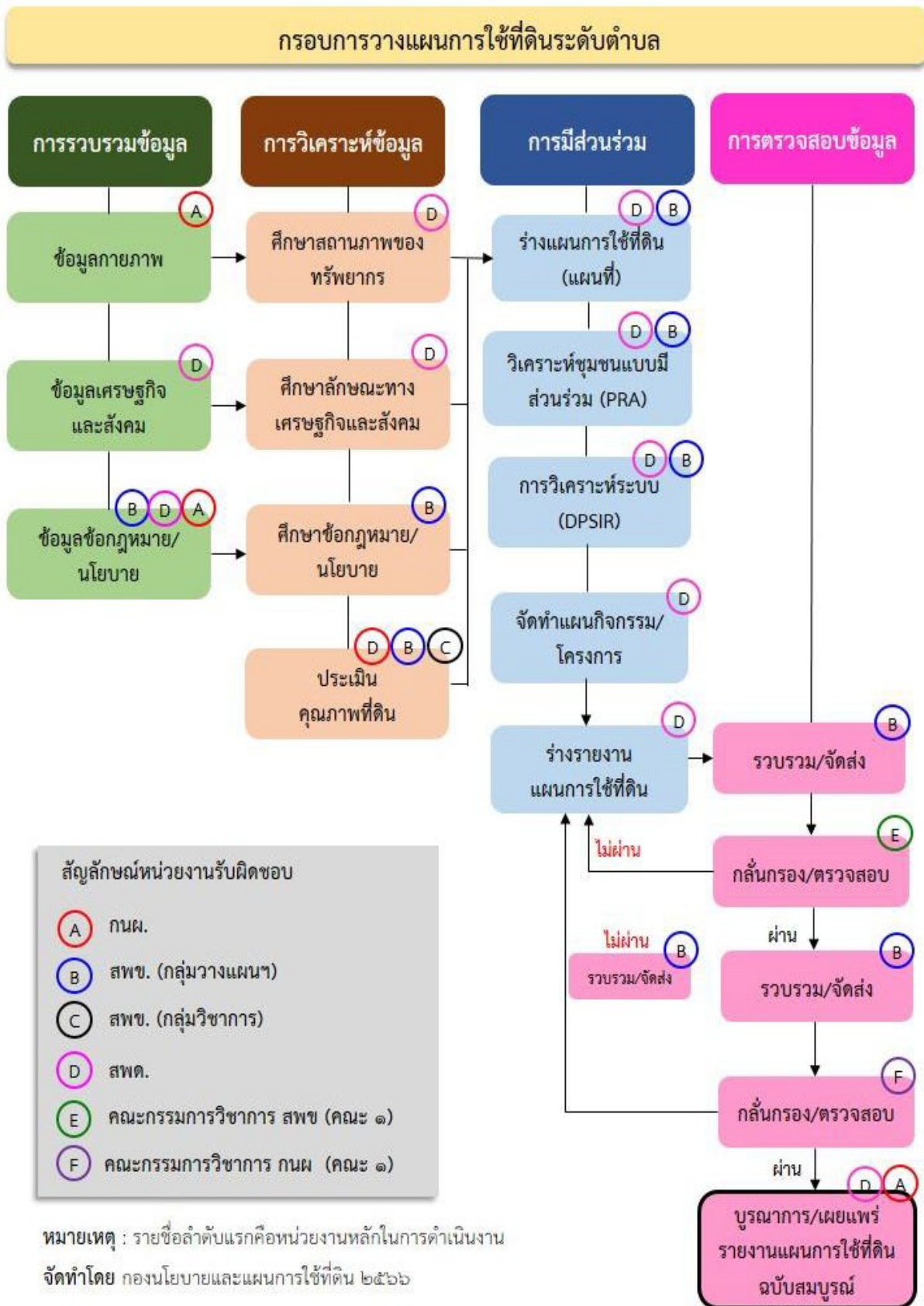
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้อง กับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมี หลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

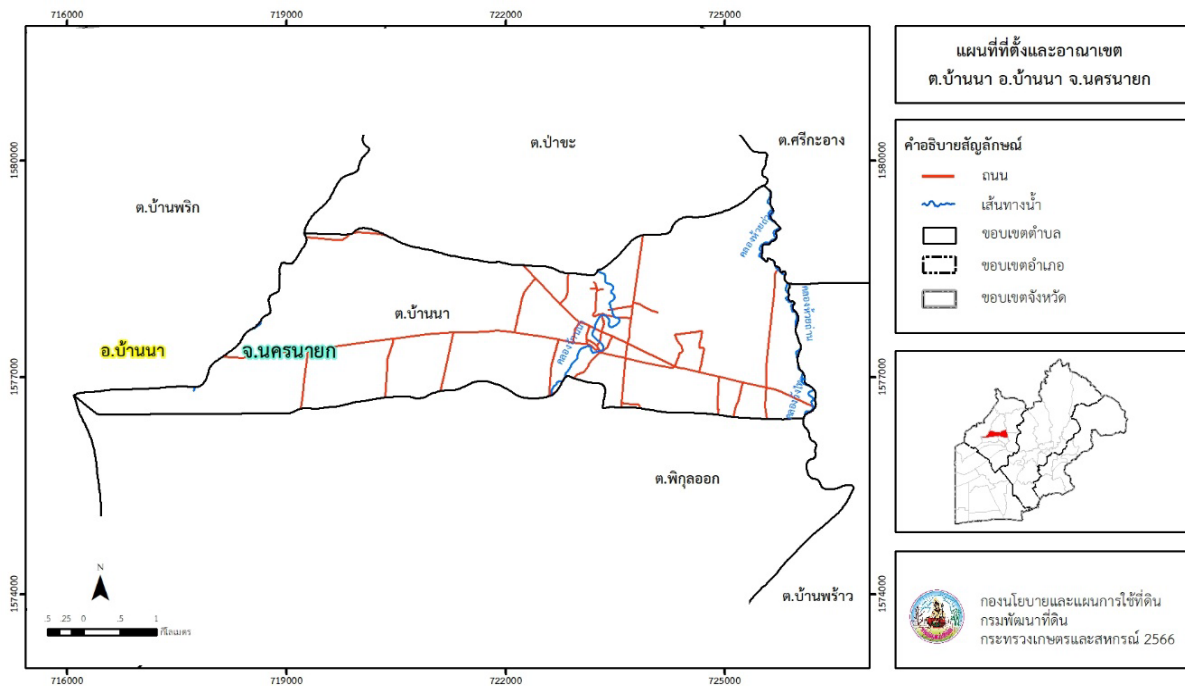

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอมืองนครนายก มีพื้นที่ประมาณ 17 ตารางกิโลเมตร หรือ 10,774 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลป่าชะ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลพิบูลย์นอก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลศรีกระอาง ตำบลบ้านพร้าว อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านพรึก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตรอกกระเบา	หมู่ที่ 7 บ้านช้าง
หมู่ที่ 2 บ้านตลาดเก่าวัดทองย้อย	หมู่ที่ 8 บ้านหนองมะกอก
หมู่ที่ 3 บ้านตลาดดงยาง	หมู่ที่ 9 บ้านปากลาด
หมู่ที่ 4 บ้านตลาดวัดสมอบุญคง	หมู่ที่ 10 บ้านดอนโพธิ์
หมู่ที่ 5 บ้านงะ	หมู่ที่ 11 บ้านวังไทร
หมู่ที่ 6 บ้านใต้ศาล	

2.3 สภาพประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีคลองธรรมชาติ คลองขุด และคลองชลประทานหลายแห่งไหลผ่าน เช่น คลองบ้านนา คลองวัว

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ. 2536-2565) พบว่า ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.2 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 24.3 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,779.9 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 133 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 367.2 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 22 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดปราจีนบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

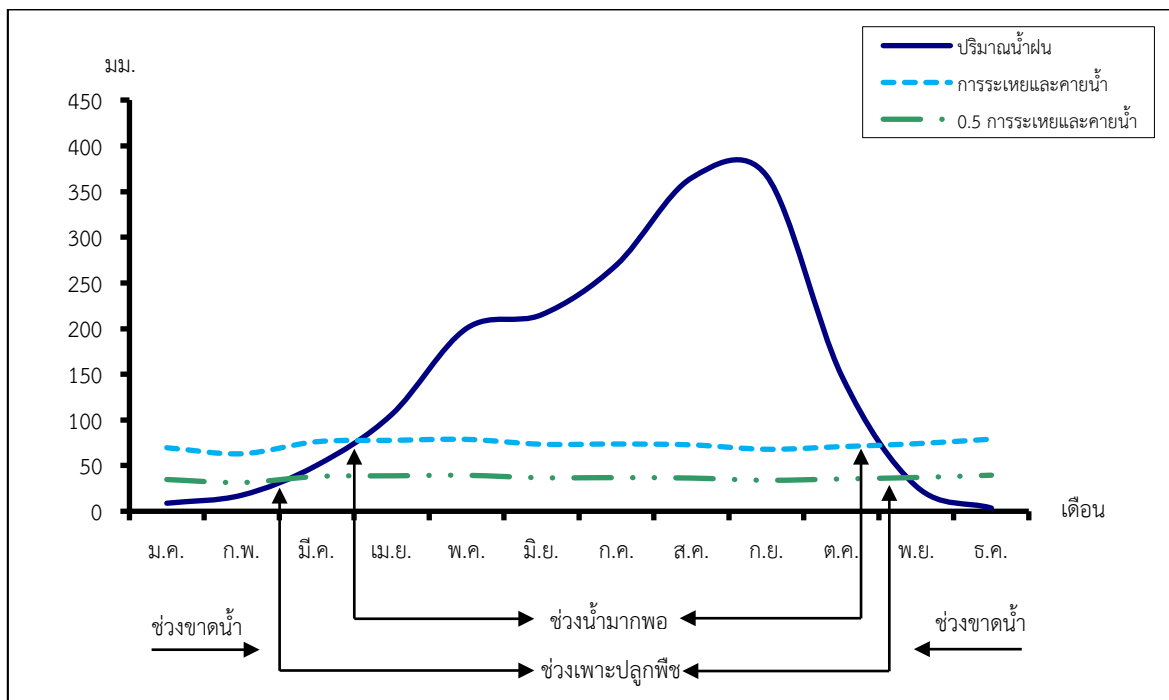
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดปราจีนบุรี¹ (พ.ศ. 2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	21.4	33.3	27.0	64.0	8.9	1.6	69.4	8.8
ก.พ.	23.1	34.9	28.4	67.0	17.7	2.1	63.0	17.2
มี.ค.	24.8	36.3	29.7	70.0	50.4	5.3	76.0	46.3
เม.ย.	25.6	36.8	30.3	72.0	106.0	8.8	77.4	88.0
พ.ค.	25.8	35.7	29.8	77.0	200.3	14.9	78.4	136.1
มิ.ย.	25.5	34.5	29.2	80.0	215.2	18.0	73.2	141.1
ก.ค.	25.2	33.6	28.7	82.0	269.8	20.1	73.5	152.0
ส.ค.	25.1	33.3	28.4	82.0	364.9	22.4	72.5	161.5
ก.ย.	25.0	33.1	28.3	83.0	367.2	21.6	67.8	161.7
ต.ค.	24.8	33.3	28.4	77.0	148.7	13.6	70.7	113.3
พ.ย.	23.7	33.4	28.1	68.0	27.2	3.9	73.8	26.0
ธ.ค.	21.6	32.6	26.8	62.0	3.6	1.0	78.7	3.6
เฉลี่ย	24.3	34.2	28.6	73.7	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,779.9	133.3	874.5	1,055.6

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนครนายก

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,033 ไร่ หรือร้อยละ 37.43 ของพื้นที่ตำบล
- 2) พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 6,062 ไร่ หรือร้อยละ 56.27 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
  - 2.1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 5,633 ไร่ หรือร้อยละ 52.28 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว
  - 2.2) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 231 ไร่ หรือร้อยละ 2.15 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส
  - 2.3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 98 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง/มะปราง มะยงชิด กล้วย มะปราง มะยงชิด
  - 2.4) พืชสวน มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก
  - 2.5) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 54 ไร่ หรือร้อยละ 0.49 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร
  - 2.6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา
- 3) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 253 ไร่ หรือร้อยละ 2.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา
- 4) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 426 ไร่ หรือร้อยละ 3.95 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติทุ่งหญ้า สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ถม

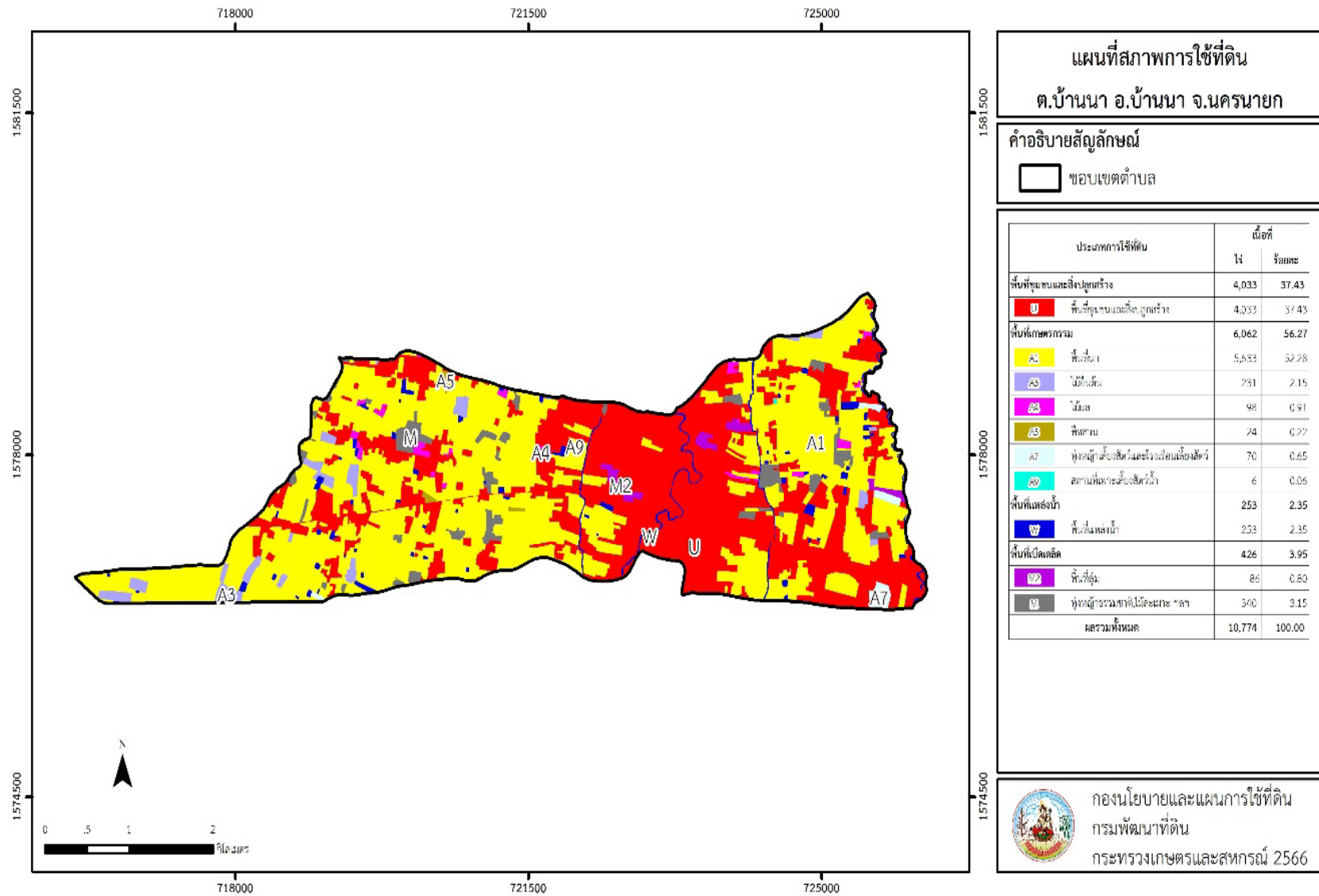

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,033	37.43
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	1,514	14.05
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,196	20.38
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	66	0.61
U405	ถนน	152	1.41
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	86	0.80
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	5	0.05
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์	2	0.02
U603	สุสาน ป่าช้า	3	0.03
U605	สถานีบริการน้ำมัน	9	0.08
A	พื้นที่เกษตรกรรม	6,062	56.27
A100	นาไร่	285	2.64
A101	นาข้าว	5,348	49.64
A300	ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม	25	0.23
A301	ไม้ยืนต้นผสม	3	0.03
A302	ยางพารา	1	0.01
A303	ปาล์มน้ำมัน	6	0.06
A304	ยูคาลิปตัส	196	1.82
A401	ไม้ผลผสม	13	0.12
A405	มะพร้าว	2	0.02
A407/A429	มะม่วง/มะปราง มะยงชิด	6	0.06
A411	กล้วย	1	0.01
A429	มะปราง มะยงชิด	76	0.70
A502	พืชผัก	24	0.22
A700	โรงเรือนไร่	17	0.16
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	43	0.40
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	10	0.09
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	6	0.06
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	253	2.35
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	87	0.81
W202	บ่อน้ำในไร่นา	142	1.32
W203	คลองชลประทาน	24	0.22
ผลรวมทั้งหมด		10,774	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านนา มีประชากรรวม 8,142 คน แยกเป็นชาย 3,865 คน เป็นหญิง 4,277 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 472.32 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,931 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 402 ครัวเรือน หรือร้อยละ 10.23 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 3,529 ครัวเรือน หรือร้อยละ 89.77 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบ้านนา	3,931	3,865	4,277	8,142
หมู่ที่ 1 ตรอกกระเบา	276	246	260	506
หมู่ที่ 2 ตลาดเก่าวัดทองย้อย	268	358	384	742
หมู่ที่ 3 ตลาดดงยาง	684	569	642	1,211
หมู่ที่ 4 ตลาดวัดสมอบุญคง	660	640	729	1,369
หมู่ที่ 5 เงะ	369	267	277	544
หมู่ที่ 6 ใต้ศาล	154	127	154	281
หมู่ที่ 7 ช้าง	259	235	257	492
หมู่ที่ 8 หนองมะกอก	226	342	373	715
หมู่ที่ 9 ปากลาด	127	182	187	369
หมู่ที่ 10 ดอนโพธิ์	707	651	731	1,382
หมู่ที่ 11 วังไทร	201	248	283	531

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,931	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	402	10.23
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	3,529	89.77

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลบ้านนา มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,931 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.74 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจ ของชุมชนในตำบลบ้านนา ส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าวนาปี ข้าวนาปรัง รองลงมาได้แก่ ปลูกปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพ ในตำบลบ้านนาประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งการทำนา ปลูกพืชไร่ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

- อาชีพทำเกษตรกรรม ตำบลบ้านนาครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 402 ครัวเรือน โดยเกษตรกรปลูกข้าวนาปี ข้าวนาปรัง รองลงมาได้แก่ ปลูกปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสัตว์พบว่าส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภค และจำหน่าย ได้แก่ โค กระบือ สุกร และไก่

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 382,533 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 121,229 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 159,318 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 50,490 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 223,215 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 70,740 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่าย ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่าย บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลบ้านนา	349,647	14,745	13,379	4,761	382,533	121,229	159,318	50,490
หมู่ที่ 1 ตรอกกระเบา	367,143	4,286	600	2,143	374,171	141,578	57,714	21,838
หมู่ที่ 2 ตลาดเก่าวัดทองย้อย	132,783	5,854	27,610	-	166,246	64,303	72,732	28,132
หมู่ที่ 3 ตลาดดงยาง	181,429	10,408	12,265	3,980	208,082	129,063	137,208	85,104
หมู่ที่ 4 ตลาดวัดสมอบุญคง	142,087	652	3,435	-	146,174	146,174	24,826	24,826
หมู่ที่ 5 เงะ	277,543	4,385	10,128	-	292,057	89,608	199,815	61,307
หมู่ที่ 6 ใต้ศาล	296,502	12,514	9,983	13,579	332,579	90,005	147,869	40,017
หมู่ที่ 7 ช้าง	245,752	77,747	31,759	13,518	368,776	134,839	204,604	74,811
หมู่ที่ 8 หนองมะกอก	501,081	9,527	14,878	1,791	527,277	162,239	208,385	64,119
หมู่ที่ 9 ปากลาด	349,811	1,847	1,937	-	353,595	94,349	64,396	17,183
หมู่ที่ 10 ดอนโพธิ์	367,143	4,286	600	2,143	374,171	141,578	57,714	21,838
หมู่ที่ 11 วังไทร	132,783	5,854	27,610	-	166,246	64,303	72,732	28,132

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 10,774 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลบ้านนา มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565) 1,779.9 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบ้านนา มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองบ้านนา คลองผักหนาม คลองวังไทร และคลองห้วยถ่าน

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลบ้านนา มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 22 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 5 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Hk-siA ชุดดินหินกอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,080 ไร่ หรือร้อยละ 65.71 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Hk-slA/ow ชุดดินหินกอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ตะกอนทับถมตอนบน มีเนื้อที่ 299 ไร่ หรือร้อยละ 2.78 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Hk-pic-siA ดินหินกองที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,035 ไร่ หรือร้อยละ 28.17 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Ma-sicA ชุดดินมหาโพธิ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 329 ไร่ หรือร้อยละ 3.05 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Kp-siA ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือร้อยละ 0.29 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินเปรี้ยวจัด มีเนื้อที่ 329 ไร่ หรือร้อยละ 3.05 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินมหาโพธิ์ (Ma)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

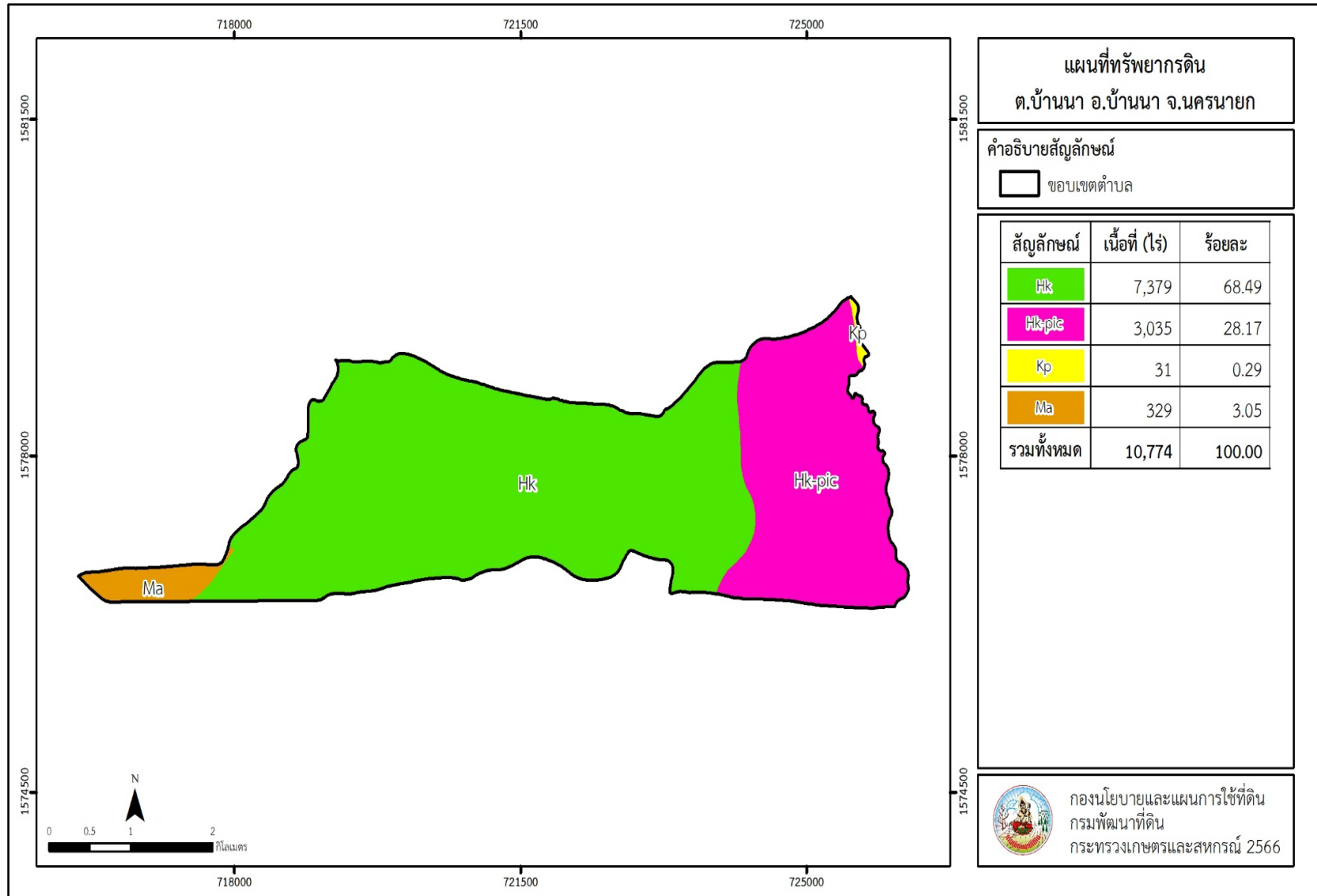

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิมตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Hk-pic-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	3,035	28.17
Hk-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	7,080	65.71
Hk-sIA/ow	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	299	2.78
Kp-silA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	31	0.29
Ma-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	<35	4.5-5.5	4.5-4.0	<2	100-150	329	3.05
รวมทั้งหมด											10,774	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา : กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบ้านนาคือ

- 1) ดินเปรี้ยวจัด ดินกรด และดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) หน้าที่ดินถูกชะล้างพังทลาย
- 3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 4) ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร
- 5) ผลผลิตต่อไร่ต่ำ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน และเกษตรกร ตำบลบ้านนามีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) ปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรช่วงฤดูแล้ง
- 3) พัฒนาหมู่บ้านเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการใช้นวัตกรรมการเกษตรแบบครบวงจร
- 4) พัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียด ดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- 1.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 1.3) ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร
- 1.4) ต้นทุนการผลิตสูง
- 1.5) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.6) การเพิ่มขึ้นของมลพิษทางอากาศ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การสูญเสียธาตุอาหารในดิน
- 2.2) การใช้น้ำทางการเกษตร และอุปโภค-บริโภค
- 2.3) การใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำการเกษตร
- 2.4) ไม่มีแรงงานอายุน้อย

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) คุณภาพดินต่ำ ขาดความอุดมสมบูรณ์ของดินและปฏิกิริยาของดิน (soil pH) ต่ำกว่า 5.5
- 3.2) ปริมาณน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตร และอุปโภค-บริโภค
- 3.3) การพังทลายของหน้าดิน
- 3.4) แรงงานภาคการเกษตรลดลง
- 3.5) หนี้สินจากการลงทุนทำการเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 7 ประการ คือ

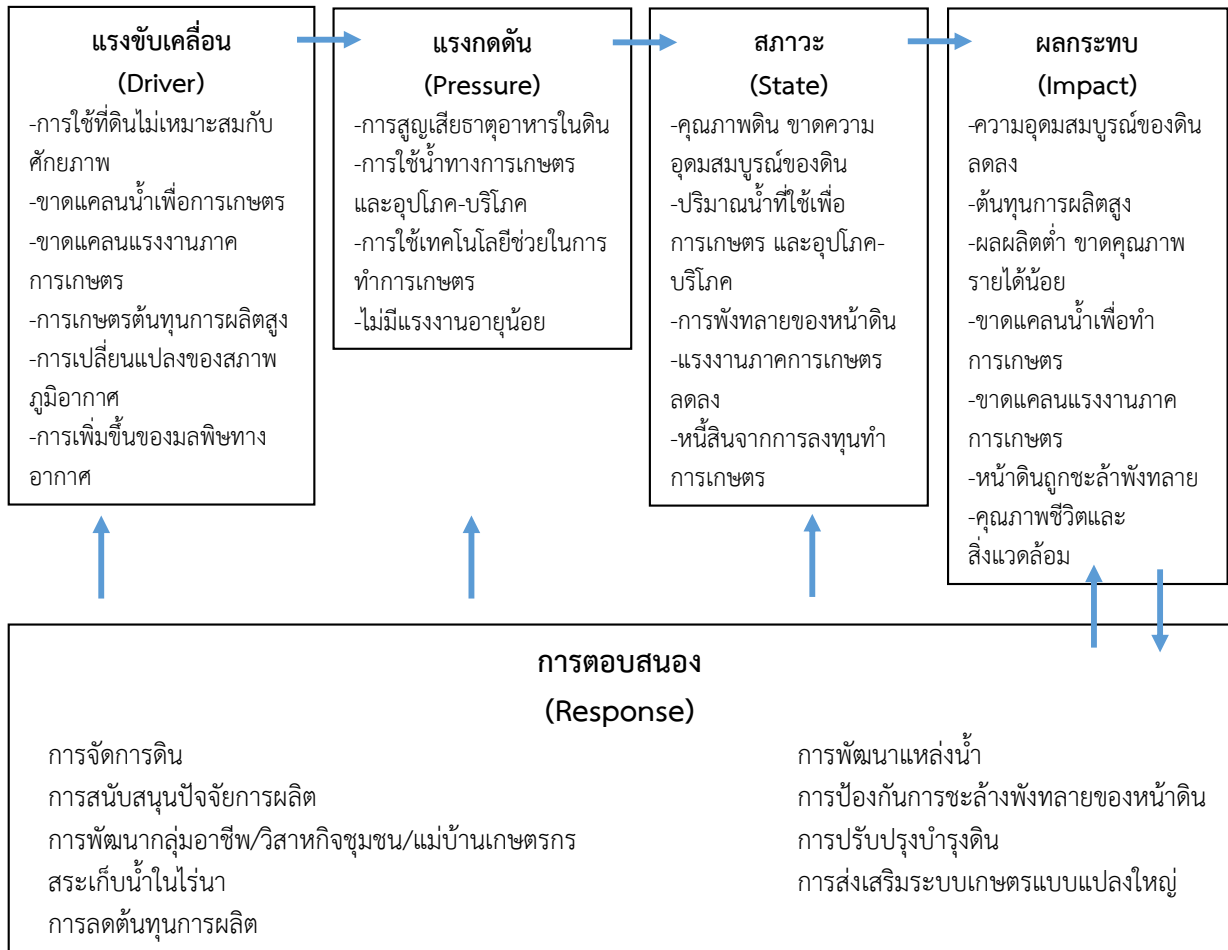
- 4.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง
- 4.2) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.3) ผลผลิตต่ำ ขาดคุณภาพ รายได้น้อย
- 4.4) ขาดแคลนน้ำเพื่อทำการเกษตร
- 4.5) หาแรงงานภาคการเกษตรยาก
- 4.6) หน้าดินถูกชะล้างพังทลาย
- 4.7) คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมลดลง

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
อดีต-ปัจจุบัน

- (1) การจัดการดิน
- (2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- (3) การพัฒนาแหล่งน้ำ
- (4) สระเก็บน้ำในไร่นา
- (5) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต
- (6) การส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่
- (7) การป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- (8) การลดต้นทุนการผลิต
- (9) การพัฒนากลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน/แม่บ้านเกษตรกร

อนาคต

- (1) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรครบวงจร
- (2) พัฒนานวัตกรรมการผลิตพืชและเมล็ดพันธุ์ข้าว
- (3) พัฒนาเป็นตำบลแห่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- (4) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการผลิตสินค้าชุมชน
- (5) ปรับปรุง/พัฒนา แหล่งกักเก็บน้ำ และระบบส่ง-กระจายน้ำ
- (6) ปรับปรุง/พัฒนา ทางลำเลียงในไร่นา
- (7) ขุดสระเก็บน้ำในไร่นา

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดย DPSIR ของตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

ข้าวนาปี-นาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปี ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105, ขาวตาแห้ง และปลูกข้าวนาปรังหลังเก็บเกี่ยวข้าวนาปี ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมีนาคม ได้แก่ พันธุ์ข้าว กข 47 และกข 49

พืชผัก เกษตรกรจะปลูกพืชผักหมุนเวียนตลอดทั้งปี โดยพืชที่ปลูกจะเป็นพืชผักสวนครัว เช่น สะระแหน่ กระเพรา โหระพา แมงลัก พริก กวางตุ้ง คะน้า ฯลฯ

ไม้ผล ที่นิยมปลูก เช่น มะปราง มะยงชิด ทุเรียน มังคุด กระท้อน

ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก เช่น หมาก ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ไม้ยืนต้นผสม

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	พื้นที่ราบเรียบ											
1.ข้าวนาปี-นาปรัง	นาปรัง		นาปี						นาปรัง			
2.พืชผัก	พืชผัก											
พื้นที่ดอน												
1.ไม้ผล	มะปราง,มะยงชิด,ทุเรียน,มังคุด,กระท้อน											
2.ไม้ยืนต้น	หมาก, ปาล์มน้ำมัน, มะพร้าว, ไม้ยืนต้น											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของ ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดินสอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำธณ , 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดินซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 การประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1 การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3 ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1 สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2 ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง มังคุด เงาะทุเรียน ส้มโอ มะยงชิด

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ปาล์มน้ำมัน	มันสำปะหลัง	มังคุด	เงาะ	ทุเรียน	ส้มโอ	มะยงชิด
Hk-pic-silA	S2ns	S2ons	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Hk-silA	S2ns	S2on	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Hk-sIA/ow	S2ns	S2ons	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Kp-silA	S3o	S2n	S2n	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Ma-sicA	S2zn	S3o	N	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : 1. คำอธิบายชุดดินดูจากตารางหน่วยแผนที่ดิน ตำบล บ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

S2 : ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately suitable)

S3 : ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Marginally suitable)

N : ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (Not suitable)

2. ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน

z : สารพิษ (Soil toxicities)

n : ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร (Nutrient retention capacity)

o : ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability to root)

s : ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (Nutrient availability)

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาพถ่าย เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก สามารถกำหนดออกเป็น 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมชั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 6,067 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 56.30 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุด ในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 291 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.70 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าว โดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ได้แก่ เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

- เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 5,059 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 46.95 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 100 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.93 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะปราง มะยงชิด มะม่วง มะพร้าว

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 192 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.78 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พืชผัก

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้อสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 287 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.66 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,027 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 37.38 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,924 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 36.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

- เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 85 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.79 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

- เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 18 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน เป็นต้น

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 252 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.34 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

- เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 87 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น
- เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 165 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.53 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 428 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.97 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ไม้พุ่ม เป็นต้น

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงดินหรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว

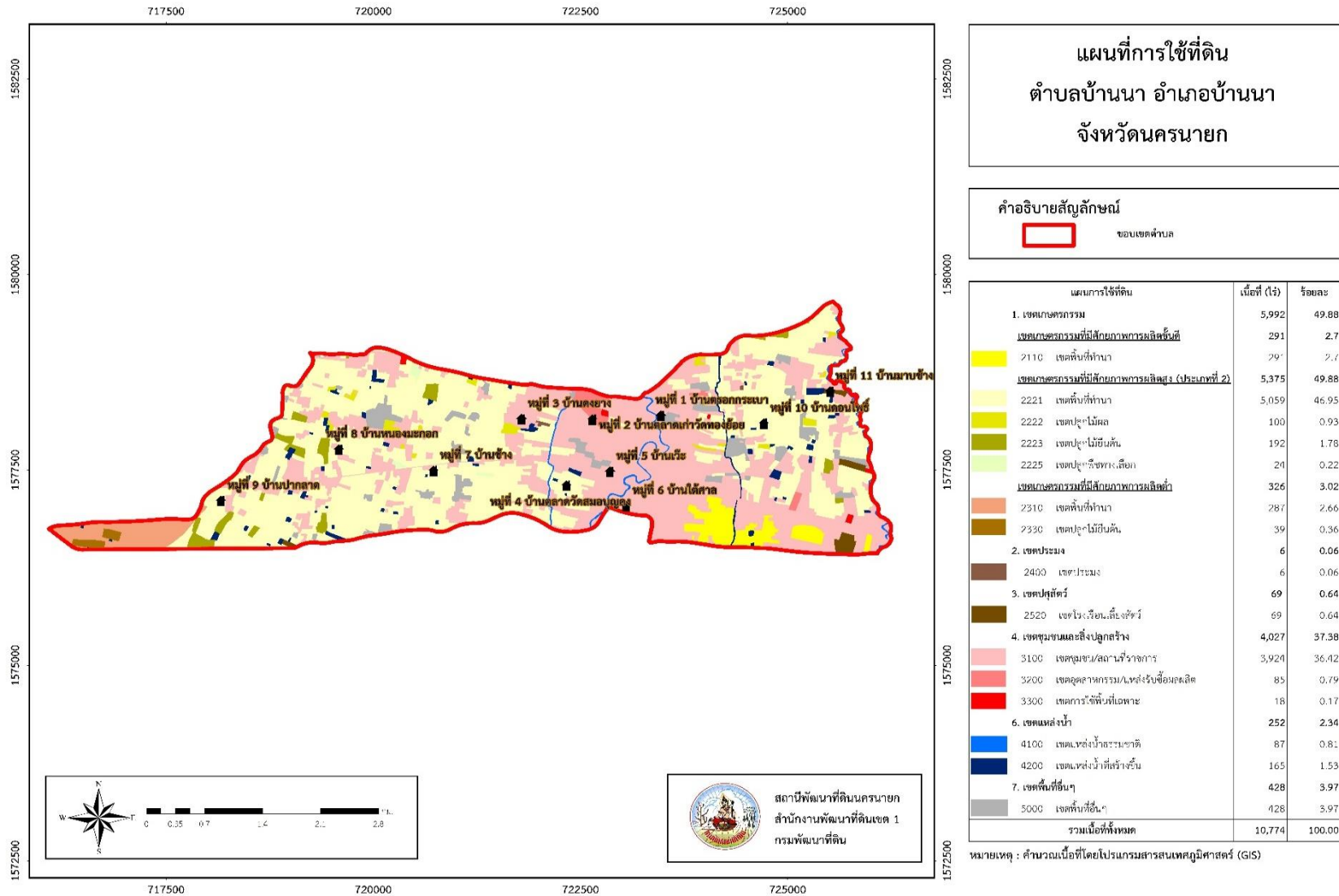
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
เขตเกษตรกรรม	6,067	56.30
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตขั้นดี	291	2.70
2110 เขตพื้นที่ทำนา	291	2.70
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	5,375	49.88
2221 เขตพื้นที่ทำนา	5,059	46.95
2222 เขตปลูกไม้ผล	100	0.93
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น	192	1.78
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก	24	0.22
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	326	3.02
2310 เขตพื้นที่ทำนา	287	2.66
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น	39	0.36
เขตประมง	6	0.06
2400 เขตประมง	6	0.06
เขตปศุสัตว์	69	0.64
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	69	0.64
เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,027	37.38
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,924	36.42
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	85	0.79
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	18	0.17
เขตแหล่งน้ำ	252	2.34
4100 เขตแหล่งน้ำธรรมชาติ	87	0.81
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	165	1.53
เขตพื้นที่อื่น ๆ	428	3.97
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	428	3.97
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	10,774	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านนา เสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินกรด/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยมาร์ล/โดโลไมท์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

2) **การขาดแคลนน้ำช่วงฤดูแล้ง** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- (2) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (3) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา
- (4) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา

1.1 ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครนายก/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครนายก)

1.2 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว และการจัดการโรค/แมลง และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครนายก)

1.3 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกพืชหลังนา/พืชใช้น้ำน้อย/การปลูกพืชหมุนเวียน เกษตรแบบผสมผสาน (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก)

1.4 จัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำแบบครบวงจร พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน (โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก)

1.5 ส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพการคัดเลือกพันธุ์ข้าว ให้คำแนะนำและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เช่น ลานตากข้าว, เครื่องอบเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ, เมล็ดพันธุ์ข้าว (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา, ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครนายก, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครนายก)

1.6 สนับสนุนเรื่องเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตพืช ขุดลอกสระเก็บน้ำ/แหล่งน้ำ/การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครนายก)

1.7 จัดทำบัญชีครัวเรือน (สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครนายก)

2) เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น

2.1 ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครนายก/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครนายก)

2.2 จัดอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัด)

2.3 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก)

2.4 สนับสนุนเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การส่งน้ำและขุดลอกคลอง (โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา)

2.5 สนับสนุนปัจจัยการผลิต และถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูกพืชปลอดภัย, เกษตรอินทรีย์ ให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครนายก)

2.6 สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครนายก)

2.7 พัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

3.1 ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงไก่ไข่ เป็ด เป็นต้น (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครนายก)

3.2 ส่งเสริม/สนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเลี้ยงปลาเบญจพรรณ เลี้ยงกบ เป็นต้น (สำนักงานประมงจังหวัดนครนายก)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

1) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ (โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา)

2) พัฒนาระบบกระจายน้ำ (โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก)

3) เพิ่มแหล่งน้ำผิวดิน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครนายก)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเปรี้ยวและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลบ้านนา กรมพัฒนาที่ดิน ได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลบ้านนา ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินกรด (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำช่วงฤดูแล้ง ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของการแก้ไขมีปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินกรด โดยในพื้นที่ตำบลบ้านนา พบว่าส่วนใหญ่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำนา มีเนื้อที่ 5,637 ไร่ หรือร้อยละ 52.32 ไร่ ของเนื้อที่ตำบล ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านนา พบปัญหาดินกรด โดยมีเนื้อที่ 10,414 ไร่ หรือร้อยละ 96.66 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ 1) ชุดดินหินกอง (HK) โดยมีเนื้อที่ 10,414 ไร่ หรือร้อยละ 96.66 ของเนื้อที่ตำบล โดยเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง สีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0) ดินล่างตอนบน เป็นดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีเทา เทาอ่อน หรือเทาปนชมพู มีจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีน้ำตาลปนเหลืองตลอดชั้นดิน อาจพบจุดประสีแดง หรือก้อนกรวด เมงกานีสสะสมปนอยู่ในชั้นดินตอนล่าง ข้อจำกัดของดินชุดนี้ คือ ดินแน่นทึบ ง่ายต่อการเกิดชั้นดานไทรพรวน และดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในการจัดการดิน คือ ปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของดินให้ดีขึ้น ทำให้ดินร่วนซุยและดูดซับธาตุอาหารไว้ในดินได้ดีขึ้นและควรใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่กันไปด้วย เพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น 2) ชุดดินมหาโพธิ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง มีเนื้อที่ 329 ไร่ หรือร้อยละ 3.05 ของเนื้อที่ตำบล และมีดินในพื้นที่ตอน คือ ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือร้อยละ 0.29 ของเนื้อที่ตำบล

ในกรณีของปัญหาการขาดแคลนน้ำช่วงฤดูแล้งนั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดินคงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา, จัดทำระบบส่งน้ำในไร่นา, และ ขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตขั้นดี	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	261,900
1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 291 ไร่	1.1 การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	239,250
	1.2 การส่งเสริมปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	21,750
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	8,376,000
1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 5,059 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,500
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	165,000
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยมาร์ล	1,200,000
	1.5 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว	15,000
	1.6 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	49,000
	1.7 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	167,000
	1.8 ไกลบตอซังข้าวเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ	500,000
	1.9 การผลิตน้ำหมักชีวภาพ	162,500
	1.10 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพพื้นที่ทุ่งรังสิตแบบบูรณาการ	2,500,000
	1.11 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่ม-ดอน	3,000,000
	1.12 การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ	600,000
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 100 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,486,250
เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 231 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	1,250
เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 24 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	82,500
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	7,500
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	595,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.5 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	10,500
	1.6 การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	1,700,000
	1.7 การผลิตน้ำหมักชีวภาพ	65,000
	1.8 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	24,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,750,000
	2.1 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพพื้นที่ทุ่งรังสิตแบบบูรณาการ	1,250,000
	2.2 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก	500,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,050,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำ	300,000
	3.2 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่ม-ดอน	750,000
2. เขตประมง เนื้อที่ 6 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	14,500
	1.1 สารเร่งซูเปอร์ พด.6 สำหรับผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	14,500
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	120,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	120,000
3. เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 69 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	7,250
	1.1 สารเร่งซูเปอร์ พด.6 สำหรับผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	7,250
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	60,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	60,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	13,864,000

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น
<p>1. เขตเกษตรกรรม</p> <p>1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 5,637 ไร่</p> <p>1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 100 ไร่</p> <p>1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 231 ไร่</p> <p>1.4 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 24 ไร่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว/วัชพืชในนาข้าว/โรคแมลงในนาข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ,กรมการข้าว) 2. การอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืช/วัชพืช/โรคแมลงในไม้ผล และพืชผักสวนครัว (สำนักงานเกษตรจังหวัด , กรมส่งเสริมการเกษตร) 3. การถ่ายทอดองค์ความรู้/ส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน (สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 4. การใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด , สำนักงานพาณิชย์จังหวัด) 5. โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สำนักงานเกษตรจังหวัด , กรมส่งเสริมการเกษตร) 6. การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรจังหวัด , กรมส่งเสริมการเกษตร) 7. การจัดอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร , กรมวิชาการเกษตร) 8. การผลิตปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา) 9. การจัดสรรที่ดินทำกินเพื่อการเกษตร (สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 10. การพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด , กรมส่งเสริมการเกษตร) 11. การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
<p>1.5 เขตประมง เนื้อที่ 6 ไร่</p> <p>1.6 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 69 ไร่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริม/สนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปลาเบญจพรรณ (สำนักงานประมงจังหวัด , กรมประมง) 2. ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชังขนาดเล็ก (สำนักงานประมงจังหวัด/กรมประมง/องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา) 3. ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ในครัวเรือน (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด, กรมปศุสัตว์/องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา) 4. พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด , กรมปศุสัตว์)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น
2. เขตแหล่งน้ำ - เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 252 ไร่	<ol style="list-style-type: none"> 1. การถ่ายทอดองค์ความรู้การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (กรมชลประทาน) 2. การพัฒนาระบบส่งน้ำ-กระจายน้ำ (กรมชลประทาน) 3. การพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 4. การพัฒนาชุดลอกกำจัดผักตบชวาในคลองระบายน้ำ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก/องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา) 5. การเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 6. การจัดกิจกรรมล่องเรือตามรอยประวัติศาสตร์ (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา) 7. การจัดกิจกรรมการแข่งขันตกกั้งแม่น้ำ (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม (บาท)	หน่วย รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)															
- เขตพื้นที่ทำนา	1.การปรับปรุงบำรุงดิน														
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	500	500	500	500	500	2,500	พต.
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	33,000	33,000	33,000	33,000	33,000	165,000	พต.
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
	1.4 การจัดหาปุ๋ยมาร์ล	ตัน	200	200	200	200	200	1,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พต.
	1.5 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
	1.6 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	9,800	9,800	9,800	9,800	9,800	49,000	พต.
	1.7 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	-	-	1	-	-	1	-	-	167,000	-	-	167,000	พต.
	1.8 โกลบตอซังข้าว	ไร่	100	100	100	100	100	500	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	พต.
	1.9 การผลิตน้ำหมักชีวภาพ	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	32,500	32,500	32,500	32,500	32,500	162,500	พต.
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
	2.1 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพพื้นที่ทุ่งรังสิตแบบบูรณาการ	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	2,500,000	พต.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
	3.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	3,000,000	พต.
	3.2 การปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000	พต.
- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชทางเลือก	1.การปรับปรุงบำรุงดิน														
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	50	250	250	250	250	250	250	1,250	พต.
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	2.5	16,500	16,500	16,500	16,500	16,500	82,500	พต.
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	พต.
	1.4 การจัดหาปุ๋ยมูลโคไคไม่ท์	ตัน	70	70	70	70	70	350	119,000	119,000	119,000	119,000	119,000	595,000	พต.
	1.5 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	140	140	140	140	140	700	2,100	2,100	2,100	2,100	2,100	10,500	พต.
	1.6 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	4,900	4,900	4,900	4,900	4,900	24,500	พต.
	1.7 การผลิตปุ๋ยหมัก พต.	ตัน	100	100	100	100	100	500	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พต.
	1.8 การผลิตน้ำหมักชีวภาพ	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	32,500	13,000	13,000	13,000	13,000	65,000	พต.

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม (บาท)	หน่วย รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก	แห่ง	-	1	-	-	-	1	-	500,000	-	-	-	500,000	พต.
	2.2 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพพื้นที่ทุ่งรังสิต แบบบูรณาการ	ไร่	100	100	100	100	100	500	250,000	250,000	250,000	250,000	250,000	1,250,000	พต.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
	3.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	ไร่	50	50	50	50	50	250	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000	พต.
	3.2 การปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พต.
2. เขตประมง															134,500
- เขตประมง	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
	1.1 สารเร่งซูเปอร์ พต.6 บำบัดน้ำเสีย	ซอง	200	200	200	200	200	1,000	2,900	2,900	2,900	2,900	2,900	14,500	พต.
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000	120,000	พต.
3. เขตปศุสัตว์															67,250
- เขตโรงเรือน เลี้ยงสัตว์	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
	1.1 สารเร่งซูเปอร์ พต.6 บำบัดน้ำเสีย	ซอง	100	100	100	100	100	500	1,450	1,450	1,450	1,450	1,450	7,250	พต.
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	60,000	พต.
	รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ														13,864,000

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2566. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565)**. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2566.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คาร์ณ ไทรพิง. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา. 2566. **วิสัยทัศน์ พันธกิจ**. แหล่งที่มา: <https://bannanyk.go.th/public/>, 1 พฤษภาคม 2566.

กรมพัฒนาที่ดิน
2003/61 ถนนพหลโยธิน
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
Call Center 1760 02-941-2227